

REGISTERBLAD

Namn: Staffan Sundlöf, Helene Pettersson

Datum: 1999-04-16

Område av riksintresse för naturvård i Kronobergs län

Områdesnummer: NRO07007

Områdesnamn: Hörda-Tykatorp-Gässhult-Yxkullsund

Kommun: 81, Ljungby kommun

Kartblad: 05D NO

Area: 1592 ha

Naturgeografisk region: 11, Sydsvenska höglandets och smålandsterrängens myrrika västsida

Kust/havsregion: -

Regionindelning för sjöar och vattendrag: -

Agrara kulturlandskapsregioner: -

Landskapsformer, terrängformer: -

Riksvärde

Odlingslandskap	Naturbetesmark	Flora Fauna
Odlingslandskap	Äng	Flora Fauna
Våtmarkskomplex	Topogent kärr	
	Svagt välvd mosse	
	Sumpskog	
	Flora	
	Fauna	
Drumlin		
Ås		

Värdeomdöme: Byarna Hörda-Tykatorp-Gässhult-Yxkullsund präglas av ett mycket variationsrikt, artrikt och småskaligt odlingslandskap. Tykatorp och Hörda ligger på en av de längsta drumlinerna i södra Sverige. Gässhult är beläget på isälvsavlagringar i form av ett landskap med små kullar och ryggar.

Odlingslandskapet i Yxkullsund - Gässhult - Tykatorp är representativt och innehåller flera olika naturtyper av ängar och naturbetesmarker. De naturliga fodermarkerna löper genom hela området och bildar mosaik med övriga markslag. Yxkullsund har ett hergårdslandskap rikt på gamla grova lövträd och död ved vilket är en mycket viktig miljö för hålträdslevande skalbaggar, t.ex.

läderbagge, och flera rödlistade lavar. Växtssamhällena är art- och individrika. Lövtäktsträd förekommer.

Gässhultamyren är ett våtmarkskomplex med representativa topogena kärr, svagt välvda mossar och sumpskog. Området har en mångformig flora och ett rikt fågelliv.

Huvudkriterier: A, C, E, D.

Stödskriterier: 1, 2, 4, 5.

Förutsättningar att områdets värden skall bibehållas: Fortsatt jordbruk med åkerbruk, ängsbruk, naturvårdsinriktad betesdrift och skötsel av landskapselement. Restaurering av igenvuxna ängar och naturbetesmarker. Områdets värden kan påverkas negativt av: minskad eller upphörd jordbruks/betesdrift, skogsplantering av jordbruksmark, energiskogsodling, igenväxning, spridning av gifter eller gödselmedel, bebyggelse, nydikning, täkt, luftledning, vägdragningar.

Våtmarkens värden kan skadas av bl.a. markavvattning, skyddsdikning, vattenreglering, torvtäkt, vägbyggnad, olämpligt lokaliserad bebyggelse, avverkning av fastmarksholmar, strandskog och sumpskog samt gödsling och kalkning.

Säkerställande: Yxkullsund finns med i Länsstyrelsens plan för säkerställande 2001-2003. Inom området finns följande antagna Natura 2000-områden: Vashult kod SE 0320175, Tykatorp SE 0320177, Gässhult SE 0320201 och Alkärr i Gässhult SE 0320209. Yxkullsund SE 0320206 är föreslaget som Natura 2000-område. Natura 2000 omfattar bara delar av området.

Områdets huvuddrag: *Gässjön - Yxkullsund - Vashult (Ljungby 46, 147 ha).* Gässjön, Fällesjön, Gässhultsmyren och kärren väster om Hörda upptar norra delen av en sänka, som sträcker sig genom hela Ljungby kommun. Vattnet från dessa våtmarker rinner norrut till sjön Furen i Jönköpings län. Gässjön har rikt fågelliv. Väster om sjön utbreder sig ett lövskogsområde med varierad trädslagsblandning, delvis uppkommet i tidigare odlingsmark. Vid Yxkullsunds herrgård i norr finns ekhagar där flera hotade skalbaggar, bl.a. läderbaggen, lavar och svampar finns. Här finns även värdefulla lövsumpskogar som är källpåverkade. Odlingslandskapet är välhävdad och hyser en rik hävdgynnad flora bl.a. kattfot, backtimjan, svinrot, m.m. Vid Vashult utnyttjas tidigare åkrar med talrika rösen till bete. Hela området är lummigt, har artrik vegetation och rikt djurliv.

Gässhultsmyren - Fällesjön (Ljungby 47, 181 ha). Gässhultsmyrens naturvärden består av de ovanligt stora och välutvecklade topogena kärren, den rika tillförseln av yt och grundvatten, förekomsten av många olika kärrtyper och den mångformiga floran. Myren är mer mångfacetterad än någon annan våtmark i södra Småland. Den spänner från mosse och fattigkärr till rikkärr, från helt öppna till trädbevuxna ytor och från mycket våta gungflyn till torra mossepartier. Myren användes under 1940-talet som fodermark med slätter. Myrodlingar vid Tykatorp är nu igenvuxna med aldominerad sumpskog. Sedan slåttern upphört har särskilt de mest vegetationsrika myryrtorna ändrat karaktär. Troligen kommer vissa växtsamhällen med brunmossor och enstaka arter att försvinna om slåttern inte återupptas. De nordliga arterna strängstarr och vitstarr förekommer i så gott som alla kärrpartier i myrkomplexet men särskilt rikligt där källvatten flyter ut i myren. I dessa kärr finns även tagelsäv, fortfarande rikligt med myggblomster, ängsnycklar och kärrsälting samt dy-, ävje- och blekbläddra. På andra ställen upptas källvattenpåverkade delar av klubbaskog. Här växer bl.a. rikligt med källstjärnmossa, lopplummer, kärrbräken, granbräken, skärmstarr och rankstarr. I myrens näringsfattiga delar uppträder såväl västliga arter (klockjung, myrlilja) som östliga (skvattram). I Fällesjön mellan myren och Gässhult finns rikligt med dvärgnäckros, på stränderna också korallrot och kärrbräken. Fågellivet är rikt med stor partäthet av bl.a. sävsparv och enkelbeckasin. Vidare förekommer trana, vattenrall och grönbena.

Odlingslandskapet i Tykatorp är av äldre karaktär och har oregelbundna åkrar, naturbetesmarker,

slätteräng och hamlade träd. Gässhult ligger till större delen på lågkulliga smältvattenavlagringar, där kullar med asp, bok, ek och lind är talrika. Vackra björkhagar betas, och slätter sker i lövängar, öppna ängar och småkärr. I skogsområdet väster om Gässhult ligger ett kameområde med kullar, plåtåer, dödisgropar och erosionsdalar där det förekommer bäckar och vattenrika alkärr. De senare är mycket artrika och innehåller växter som är ovanliga för trakten, exempelvis stora bestånd av lundbräken, nordbräken, slokstarr, springkorn, bäckveronika och häxört. En dödisgrop, Sions källa, har i mitten en källkupol omgiven av torrängsflora.

Hörda - Klövaryd - Föraretorp (Ljungby 49, 891 ha). Hörda är den längsta radbyn i södra Småland, belägen på en närmare halvmilen lång drumlin - en av de längsta i södra Sverige. Byn utgör ryggraden i en karakteristisk odlingsbygd med bebyggelse och åkrar på höjden, ängar och hagar på sluttningarna och skog längre bort från byn.

Anmärkningar: Naturvårdsprogram för Kronobergs län, Hörda-Klövaryd klass 2, Tykatorp-Gässhult-Yxkullsund klass 1 (tregradig skala).

Gässhultsmyren ingår i Myrskyddsplan för Sverige. Våtmarksinventering, klass 1, VMI-ID 05D3J02.

??? ingår i Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet. Ett stort antal objekt i Ängs- och hagmarksinventeringen.

Hörda-Klövaryd (K81:6) är riksintresse för kulturminnesvården.

Referenser: Länsstyrelsen i Kronobergs län, 1987: Våtmarker i Kronobergs län.

Naturvårdsverket, 1994: Myrskyddsplan för Sverige.

Länsstyrelsen i Kronobergs län, 1989: Kronobergs Natur (naturvårdsprogram).

Länsstyrelsen i Kronobergs län, 1981: Historia för framtiden (kulturminnesvårdsprogram)

Länsstyrelsen i Kronobergs län, 1994: Ängs- och hagmarker i Ljungby kommun

Naturvårdsverket, 1996: Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet.

Ljungby kommun, 1992: Översiktsplan för Ljungby kommun.